

Falvédők, avagy Simon Bolivar a könyvtárban

A név tűnt ismerősnek, ezért még egyszer visszalapoztam az újságban a baleseti és rendőrségi hírekhez, újra elolvastam a közleményt. Idén már ez volt a kilencvenharmadik kihüléses fagyhalál. Döbbenet. Mi lesz még januárban?! Nem is mutatta még ki igazán a foga fehérjét a tél.

Alig győztem kivárni a hétfőt, hogy beérve a munkahelyemre, a könyvtárba, beletekintsek a beiratkozott olvasókról vezetett gépi nyilvántartásunkba, és megbizonyosodjak felőle, hogy nem, tévedtem, nem a mi olvasónkról, arról a szimpatikus idős hölgyről van szó, aki a *Fürge ujjakat*, *Burdákat*, a kötőmintakönyveket és szabásminta-mellékleteket szokta estékbe nyúlóan bogarászni a nagy olvasóterem ovális asztalánál.

Özvegy Sipos Barnabásné már ősz óta azon gondolkozott, hogy mit vegyen ajándékba a pesti unokáinak karácsonyra.

Egyetlen lányát Budapestre vitték férjhez: még az egyetemen ismerkedett meg a párjával, s azután is együtt maradtak. Most mindketten fogorvosok.

Az esküvő elég kurtán-furcsán esett, mert csak értesítést küldtek, hogy ekkor és ekkor házasságot kötöttünk, de ennek jó pár éve már, rég bele is nyugodott a dologba, meg mi is lenne ezen felhánytorgatni való, amikor ott a két szép unoka; nem tud ő már kiigazodni ebben a mai világban, arra vannak a fiatalok, hogy tegyék a dolgukat, éljék a maguk életét. De nem is lehet oka panaszra. Amikor kórházba került, látogatták, még telefonon is érdeklődtek hogyléte felől; annyi finomságot tán életében sem látott, mint amit akkor odahordtak neki. Mikor még jobban bírta magát, s az unokák kisebbek voltak, a nyarat mindig nála töltötték a tanyán. Rettegve várta a napot, amikor értük jönnek, s hazaviszik őket, mert letelt a vakáció, kezdődik az iskola. Süketté vált az udvar, megszürkültek a napok, még az öreg fűz is mélyebben hajtotta csapzott koronáját a kacsauzstatóba.

Hétfőn persze a szokásos, a munkahetet indító apró-cseprő teendők teljesen kiverték a fejemből hétvégi fogadkozásomat, hogy beérkezve a könyvtárba, első teendőm lesz utánanézni ennek a nyugtalanító balsejtelemnek. Úgyannyira megfélemedeztem róla, egész héten se villant eszembe, mintha alaposan benyakaltam volna a szofisztikáltabb mesékből ismert „felejtés vizéből”. Ráadásul „hosszúhetes” voltam, szombaton is dolgoztam, és hát mit ad isten, na, mikor jutott eszembe ez az egész miszkulancia, ez a nyomasztó, elintézetlen ügyem? Hát persze hogy a hazafelé vezető úton.

El volt rontva immár a várva-várt maradék hétvégem is.

Fejlett nagylányok már az ő unokái, a nagyobbik akár udvarlót is tarthatna, ezért is kell jól meggondolnia, hogy milyen is legyen az az ajándék karácsonykor. Leg-

jobb lenne tán, ha hímezne mindkettőjüknek egy-egy falvédőt. Hányszor megkérdezték a karos láda fölöttiről is, hogy: - Nagymama! Hát miért azt varrtad oda, hogy fehér galamb száll a falu felett, amikor ezek a galambok rózsaszínűek? – Az lenne tán csakugyan a legjobb, ha kihímezne egyet-egyét nekik, karácsonyra szépen el is készülhetne vele.

Nem is töprengett hát tovább, hanem már másnap nekilátott az egyiknek. Lassan haladt, ujjai elszoktak már az aprólékos öltögetéstől, és szemmel sem bírta már huzamosan. De azért csak-csak haladt, s elalvás előtt mindig megörült a lelke, ha szétterítette, s egyben láthatta a kézimunkát: Lám-lám, ez a nap sem telt hiába, ma sikerült befejezmem a galambok szárnyait!

Mindig ez van, amikor belátható közelségbe érnek az ünnepek: elkezdődnek a puhatólódzások, megy a brusztolás, főleg a kolléganők körében, hogy ki mikor szeretne szabadságot kivenni. A karácsony előtti héten? A két ünnep között? A férfimunkatársak mintha a világon se lennének. Teljesen indifferens, hogy ők miként gondolnák el a maguk részéről a dolgot, a vége minden évben ugyanaz: a nők sorban ellibbennek szabadságra (amelyiküknek nincs már szabadsága, megoldja okosba: „betegségbe esik” vagy a gyereke lesz nekije [szövegromlás!] „beteg”), a nyomorult „Y-kromoszómások” meg vigyék csak a boltot, nincs apelláta.

Emlékszem, egy korábbi munkahelyemen (szintén könyvtár volt) én szerencsétlenül összeállítani a munkahelyi beosztást, de akárhogy sakkoztam, logisztikáztam, sohasem sikerült mindenki egyöntetű meglegedésére összehoznom. Mindig akadt sértődött delikvens, valaki(k)ben biztosan maradt tüske, nekem viszont garantáltan kinézett egy tartós idegrángás.

November végére elkészült mind a két falvédő. Kimosta, kikeményítette, aztán szépen összehajtogatta, betette őket a sifonér legfelső fiókjába. De azután is előelőkerültek még, hogy gyönyörködjön bennük. Hogy fognak ennek örülni az unokák! Ő meg láthatja majd az örömeiket, amit általa kapnak. Nem is kívánhat ennél többet az ember. Bárcsak az ura is láthatná, az a szelíd, jó ember! Igaz, halottak napján megmondta neki a sírnál, hogy mit tervez karácsonyra, mert olyankor mindig elbeszéli örömét, baját, mire a gyertyák kilobbannak.

December elején megtudakolta a postástól a vonatindulásokat. Fel is íratta vele a falinaptár szélére, hogy szem előtt legyen, ha addig elfelejtene. Nagyon készült rá, várta az indulás napját, már aludni sem tudott emiatt. – Csak nehogy lebetegedjen addig! Csak le ne kesse a vonatot! Vajon észbe vett mindent, amit pakolni kell az útra? – aggodalmaskodott éjjelente.

Valahogy mindig az a határozott érzésem, hogy az ünnep melege beszívárog a könyvtárpépület falaiba: belebújik a bútorokba, a könyvespolcokba, ott van a könyvek, az újságok lapjaiban, megül a katalóguscédulák élein (már ahol megtalálhatók még ilyen, lassan anakronisztikussá váló könyvtári alkalmatosságok), de a számítógépekben rejtőző adatbázisok, bibliográfiák is mintha tárulkozóbbak, adakozóbbak lennének tartalmukat, információikat illetően az ünnepek közeledtével. Ott van a könyvtárosok mélytudatában, befolyásolja egymás közötti beszélgetéseiket, de még legapróbb önkéntelen mozdulataikra is kiható. Felfedezhető egy kézfogásban, s egyáltalán, a levegőből is kiérezni, anélkül, hogy lépten-nyomon eszünkbe

kellene idéznünk, vagy egymást bármikor erre figyelmeztetni. Türelmesebbé vá-
lunk kollégáink iránt, még az úgynevezett „megosztó személyiségek” is tolerán-
sabb elbírálás alá esnek, nem beszélve a megszállott, bogaras, excentrikus, flúgos,
iszákos (lelki szegények? kisiklott életűek? mentális betegségben szenvedők?)
vagy egyszerűen csak hajléktalan stb. látogatóinkról, akik ilyentájt mintha még
számosabban fordulnának elő a könyvtárban.

Egyszer azon is elmorfondírozott, hogy idén bizony nem is küldtek a névnapjára
üdvözlőlapot az unokák. Vajon elfeledkeztek róla, vagy a postán akadhatott el?
Máskor a nyaralásukkor is küldtek képeslapot. Oda is tűzte mind a konyhaszek-
rény üvegéhez. Pedig az idén is biztosan voltak nyaralni valahol!

Másszor meg azon tépelődött, hogy a legutóbbi ottjártakor elő sem került az
asztali futó a kiegészítőkkal, amit azelőtti évben vitt. És hiába töprenkedett, nem
emlékezett rá, hogy a két díszpárnát látta volna kitéve valamelyik ágyon. Pedig
azoknak a mintáját is de sokan elkérték a falubeli asszonyok közül!

Tavaly is hiába kérlelte az unokáit, hogy sétáljanak egyet a hóesésben. Pedig
nem szokta ő meg azt a bezártságot. Otthon is, ha másért nem, annyira mindig ki-
mozdul a házból, hogy elseperje a havat, vagy a kerítéstől elnézzen a falu irányába,
nem jön-e a postás. Lehet, a nagyanyjukat szégyellték, hogy ilyen falusi asszony,
aki vastag, bolyhos kendőbe burkolózik? Az bizony meglehet! A lánya is milyen
sürgősen tuszkolta át a másik szobába, amikor telefonáltak a kollégái, hogy felug-
ranának egy pohár italra. Így van ez már! Nem kell a vén senkinek!

Bevallom, én magam nosztalgiával, hálával és az elmúlt idők iránti némi szív-
fájdalommal emlékezem és gondolok vissza gyermekkorom boldog karácsonyai-
ra. De akad a baráti körömben, sőt, a nem is oly távoli rokonságomban olyan sze-
mély, aki a háta közepére sem kívánja azokat az időket, s ha tehetné, inkább mind-
örökre kitörölné emlékezetéből a szomorú és örömtelen karácsonyestéket.
Könyvtárostanárr és nevelőintézeti tanárként szerzett ilyen irányú tapasztalataimat
meg jobb, ha szóba se hozom. Kitehettem a lelkemet, a végtelen empátiával meg-
választott, csomagolgotatott és díszítgetett ajándékaimmal és karácsonyfámmal mit
sem értem, mert én csak a tanáruk voltam, nem lehettem az tanítványaimnak, akit
a legjobban hiányoltak és voltak kénytelenek mégis nélkülözni: a szülő. Az otthon
melegét, amíg világ a világ, egy mégannyira felszerelt, minden extrákkal is ellátott
nevelőotthon meg nem adhatja.

Jut eszembe, saját gyerekeimet (felnőttek már, családot alapítottak) feltétlenül
kikérdezem még ebben a tárgyban, s a legjobb alkalom tán az idei karácsony lesz
majd, amit együtt tervezünk eltölteni, mint négygenerációs nagycsalád.

Volt még egy hét indulásig, de akármennyi lett volna is, már eldöntötte, hogy
nem megy ő bizony sehova. Bármennyit gondolkodott, akárhogy forgatta is a dol-
got, ezt látta a leghelyesebbnek.

Eljött karácsony szent napja, de ő nem találta nyugalmát. Éjjel egy szemhunyaszt
sem aludt, s hiába volt már talpon kora reggel, nem jutott sokra a ház körüli teen-
dőkben sem. Olykor váratlan gyengeség fogta el, le is kellett ülnie néhány percre.
Elhatározta, hogy korán lefekszik. Be is bújt az ágyba, de azután eszébe jutott,
hogy meg kellene néznie a falvédőket még utoljára, elalvás előtt, ezen a szent es-

tén. Lámpát gyújtott, kihúzta a sifonér fiókját, ráncos, törődött kezével megsimogatta a jó szagú, keményre vasalt anyagot.

Milyen bolond egy vénasszony vagyok én. Mindenfélét kitalálok, jól felhergelem magam az én drágáim ellen, azután bánom az egészet. Mégiscsak jobban tettem volna, ha utazom! Vagy legalább annyit írhattam volna, hogy gyengélkedem, azért nem megyek az idén. Na, meglátogatnak jövőre, megkapják az ajándékukat! – mondta még magának biztatásul, mert érezte, hogy nem sok hája, elsríja magát. Betolta a fiókot, gyorsan visszabújt a takaró alá.

Az ünnepek persze lassan véget érnek: ahogy jöttek, mennek is tovább.

Már utána voltunk vízkeresztnek, kipihentük karácsony és a szilveszter fáradalmait; egy-két túlelevelet odahagyott, kiszolgált fenyőfa köszönt még ránk, kidobva itt-ott valamelyik utcasarkon, kukák mellől vagy parkok bokrai alól, de mi már a könyvtár elmúlt évi beszámolójával is készen voltunk; formálgattuk, készítettük (kovácsoltuk!) az előttünk álló évre szóló terveket.

Úgy január dereka táján meglátogatott minket Sipos néni is a könyvtárban. Megoldódott hát magától a rejtély: nem róla szóltak azok a riasztó, fájdalmas hírek az újságban. Ahogy megláttam, odasiettem hozzá:

– Kedves Sipos néni! De jó, hogy újra látom! Olyan régen találkoztunk, már arra gondoltam, betegnek tetszik lenni.

– Hála istennek semmi bajom, mármint a megszokott régi bajokon túl. Csak ne lenne ilyen kegyetlen, farkasordító hideg. Gyakrabban kimozdulhatnánk otthonról, meg a fűtés se lenne olyan sokba.

Szóval így beszélgettünk már legalább negyedórája, örülve egymás társaságának, amikor Sipos néni szinte szabadkozva elárulta, hogy ő bizony nem Sipos, hanem Simon néni inkább, mert Simon Boldizsárnak hívják a férjét. – Én csak Simon Bolivárnak szólítom – kacagott fel kópésan. Aztán meg is mutatta férjurát: ott álldigált nagy elgondolkozva a mezőgazdasági, kertészeti könyvek polcánál.

De az álom csak nem jött a szemére. Arra is csak akkor eszmélt rá, hogy egész nap be sem gyújtott a kis vaskályhába. Pedig a rádió is mondta a nagy hideget. Magára kéne tán teríteni az ura dunyháját is! Forgolódott, egy kicsit fázott is, de azután csak nem akaródzott még egyszer előbújni a takaró alól. Újra csak eszébe jutottak az unokák, a lánya meg az ő saját, keserves élete. Úgy is aludt el: elkényszeredetten a hidegtől, a keserűségtől álomba sírta magát. . .

Komisz, hideg napok jártak akkor télen, úgy karácsony után. Írta is az újság, hogy emberhalált is követelt a nagy hideg. Hajléktalanok fagytak meg az utcán, meg fűtetlen szobában valami öregasszony, egy tanyán.

Koncz Károly